

FAÁLLOMÁNY-SZERKEZETI KUTATÁSOK A ROTH EMLÉKERDŐBEN

Molnár Dénes¹, Barton Iván², Czimber Kornél², Bazsó Tamás² és Frank Norbert²

¹Mecsekerdő Zrt.

²Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar

Kivonat

A szálalóerdők kialakítása során elengedhetetlen az erdő szerkezetében bekövetkező változások ismerete. Roth Gyula 1936-ban kezdett kísérletének területén, a Sopron 182 B szálaló üzemmódú erdőrészletben végeztünk részletes törzstérképezést. Legfőbb célunk egy olyan adatbázis létrehozása volt, amely a későbbiek folyamán alapot szolgáltatathat idősoros elemzésekhez. Mindehhez egy olyan felvételi eljárást dolgoztunk ki, amely megfelelő pontosságú törzstérkép készítésére alkalmas. A kapott adatbázist felhasználva 3D modellt készítettünk a felvett faegyedekről, majd vizsgáltuk az erdőállomány struktúráját. A kísérlet eltelt évtizedei során a fafaj-összetétel a bükk dominanciája felé tolódott el, a fényigényesebb fafajok koronái csak a felsőbb szintekben találhatóak meg. Ezzel szemben az átmérő- és magasságeloszlás igen változatos, az erdőrészlet egyes részein már a szálalóerdők jellegzetességeit, míg máshol a differenciálódás kezdeti szakaszait mutatják.

Kulcsszavak: szálaló üzemmód, szálalás, erdőszerkezet, törzstérkép

INVESTIGATIONS ON STAND STRUCTURE IN THE ROTH MEMORIAL FOREST

Abstract

During transformation of even-aged forests to selection forests it is important to follow the changes in stand structure. Detailed forest mapping was made in Sopron 182 B experimental selection forest, where the research was started by Roth Gyula in 1936. The main purpose of the survey was to create a database which can be used for timeline analysis in the future. We developed a survey method which is accurate enough to generate spatial forest stand databases. We made a 3D model of the forest and examined its structure. During the decades of the experiment beech became dominant, light-demanding tree species withdrew to upper canopy regions. Diameter and height distribution is heterogeneous, in some areas it shows the characteristic of selection or structurally differentiated forests.

Keywords: selection system, selection cutting, forest stand structure, forest visualization

BEVEZETÉS

Hazánkban jelenleg több mint 75 ezer hektár erdőterületet kezelnek átalakító vagy szálaló üzemmódban (NÉBIH 2015). Az üzemmód határozza meg az alkalmazható erdőfelújítási eljárásokat és a fakitermelés módját. A fogalom ebben az értelmezésben a 2009-es erdőtvény elfogadása óta szerepel a gyakorlatban. Az átalakító üzemmódban gyakran alkalmazott szálalóvágás, illetve a szálaló üzemmódban végzett szálalás az elmúlt években terjedt el nagyobb mértékben, korábban vágásosan kezelt erdőkben. Mivel a célként kitűzött szálaló erdőalak kialakítása nagyon hosszú folyamat (Schütz 2001; Nyland 2003), ezek az átalakítás alatt lévő erdők rendszerint még csak egy-két korosztályosak, térben kevésbé strukturáltak. Az átalakítás közben elengedhetetlen az aktuális élőfakészlet, a kitermelhető famennyiség és az erdő térbeli szerkezetében bekövetkező változások ismerete.

Kikkünkben a Sopron 182 B szálaló üzemmódú erdőrészlet részletes szerkezeti felmérését mutatjuk be. A terület „Roth-féle szálalóerdő”-ként ismert, itt kezdte meg Roth Gyula 1936-ban szálalóvágásos kísérleteit.

Roth Gyula kísérlete

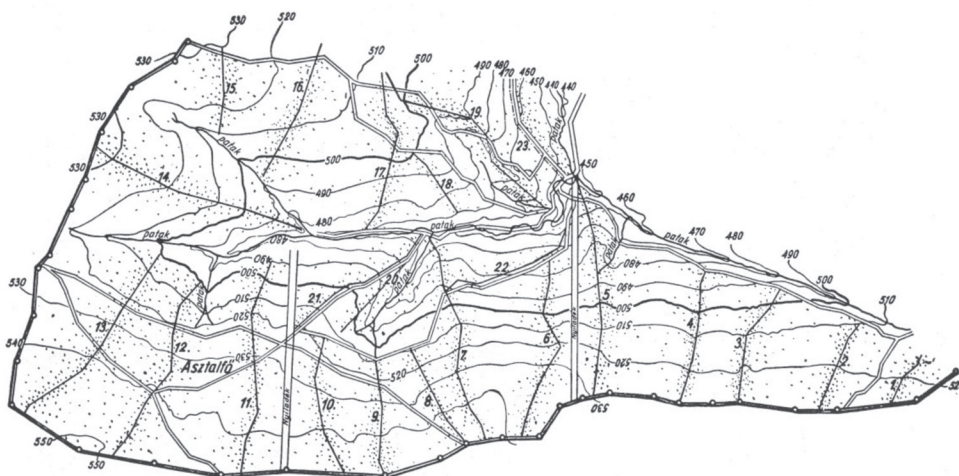
A folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodás története Európában a XIX. század utolsó évtizedeire nyúlik vissza (Pommerening és Murphy 2004). Az egykorú erdők szálaló erdökké alakítása, Gayer (1886), Gurnaúd (1878) és Biolley (1920) munkái, Cuvet, Krajina és Bärenthoren erdei a szálaló erdőgazdálkodásnak tudományos szakmai hátteret biztosítottak. A hazai erdészeti kutatást megszervező Vadas Jenő is kutatóintézete feladatának tekintette a természetes felújítások tanulmányozását, így létesíthetett 1907-ben egy később 300 hektárosra növekvő kísérleti terület Likava mellett (Északi-Kárpátok), amelynek irányítását Roth Gyula kapta meg. Roth szerette volna saját szálaló módszerét is kipróbálni, erre azonban az I. világháború miatt már nem nyílt lehetőség, a kutatóintézet a Felvidéket elhagyni kényszerült. A világháborút követő évek a hazai erdőgazdálkodás új feladatainak feltárásával, a kutatóintézet újjáépítésével és az 1936-os erdészeti világkongresszus megszervezésével teljesen lekötötték Roth Gyula erejét, így szálalásos terepi kutatásait csak 1936-ban tudta megkezdeni. Kísérleti területeket jelölt ki a Soproni-hegységben, a Bükkben, a Vértesben, a Bakonyban, a Zselicben, valamint a Budapest körüli zöldövezetben (Magyar 1961). A felsorolt kísérletek többnyire hamar véget értek, egyedül a Sopronhoz közeli Hidegvíz-völgy szálaló erdeje maradt fenn, amely Roth Gyula tiszteletére 2015-ben emlékerdő, szakmai bemutatóterület lett (Molnár és Frank 2015).

ANYAG ÉS MÓDSZER

Vizsgált terület

1936-ban Roth Gyula egy 77,4 hektáros területet jelölt ki kísérleteihez Soprontól nyugatra, a Hidegvíz-völgyben, a magyar–osztrák államhatár közvetlen szomszédságában. A döntően bükk, lucfenyő, gyertyán, vörösfenyő és kocsánytalan tölgy alkotta erdőket szerkezetükben már a 20-as évek elején alkalmasnak találta a kísérletezéshez, azonban feltáróút hiányában le kellett mondania arról, hogy a szálalóerdőt a világkongresszus programjába bevegye. Roth Gyula módszere szerint a szálalóerdővé alakítás terepvonalatokhoz illesztett vonalak (ún. támadóvonalak) mentén végzett csoportos szemléletű bontásokkal történik. A támadóvonalak egy-egy felújítási egység (szálalóegység) tengelyvonalát képezik, a bontások azonban nem szorítkoznak a vonalak közvetlen szomszédságára, idővel a szálalóegységek széléig kiterjednek, ahol a felújítás alá kerülő foltok összeérnek (Roth 1935).

Roth Gyula 1936-os jelölései a kísérleti erdőt 23 vonallal (20 tengelyvonal és 3 szegély) 0,5–7,0 hektár nagyságú szálalóegységekre osztották. A fakitermelések 1937-ben kezdődtek meg, majd Sébor János irányításával 1941-ben rétegvonalas térkép is készült a területről (1. ábra).

1. ábra: Sébor János 1941-es térképe a kísérleti területről (Roth 1953)
Figure 1: Map of the research area made by Sébor János in 1941 (Roth 1953)

Ahhoz, hogy az átalakítás folyamata kontrollált módon menjen végbe, az élőfakészlet és a felújulás folyamatos monitoringozására volt szükség, amelyet Roth Gyula és a kísérlet irányításában dolgozó utódai (Palotay István, Majer Antal, Koloszar József, Frank Norbert) a mindenkorai lehetőségekhez mérten megtették. A kísérlet sikeres lefolyását azonban számos körülmény nehezítette (Koloszar 2011):

- a II. világháború miatt a kezelések évekig szüneteltek, majd a terület a határövezet része lett
- 1961-ig nem épült aszfaltburkolatú feltáróút, amely a kitermelt faanyag mozgatását segítette volna
- 1975/76 telén hatalmas széldöntés történt a jelenlegi Sopron 181 B erdőrészletben, a terület faállományát két részletben ki kellett termelni
- 1981 és 1983 között a Sopron 178 A erdőrészlet állományát kitermelték, mesterségesen felújították (feltételezhetően Majer Antal beleegyezése nélkül)
- 1983 és 1993 között szigorú természetvédelmi korlátozások miatt a kísérlet szempontjából szükséges mennyiségű faanyag kitermelése nem volt engedélyezett

Mindezek következtében a kísérlet eredetileg 77,4 hektáros területe 2003-ra 19,4 hektárra apadt (Sopron 182 B erdőrészlet). Roth Gyula tiszteletére 2015-től az eredeti terület jelentős része emlékerdő, és ismét a szálaló erdőgazdálkodás kutatását szolgálja.

Az emlékerdő Sopron 182 B erdőrészlete különös értéket képvisel, hiszen ez az egyetlen terület, amelyen a tervezett kezelések az elmúlt nyolc évtizedben – az anyagi és jogszabályi lehetőségekhez mérten – zavartalanul végbemehettek. A kialakulóban lévő vegyeskorú szerkezetnek és a változatos átmérőeloszlásnak köszönhetően ezt az erdőrészletet találtuk alkalmasnak a részletes faállomány-felvétel elkészítésére, az átalakítási folyamat aktuális stádiumának jellemzésére. Az erdőrészlet az Országos Erdőállomány Adattár adatai alapján kerül ismertetésre.

- részlet területe: 19,40 ha
- elsődleges rendeltetés: természetvédelmi
- további rendeltetések: Natura 2000, kísérleti

- tengerszint feletti magasság: 450–550 m
- fekvés: változó
- domborzat: változó
- lejtés: változó
- termőhelytípus-változat: B-TVFLN-PGBE-MÉ-V
- üzemmód: száaló
- részletszintű előírások: Roth Emlékerdő – NYME kísérleti terület. Fakitermelések előtt a mindenkori Erdőművelés Tanszékert értesíteni kell. Az erdőkezelés a kísérleti és természetvédelmi célok figyelembevételével történhet.

A felvétel módszere, a teljes adatbázis előállítása

A közel 80 év még egy erdő történetében is hosszú időnek számít. A kísérlet kezdete óta rengeteg tapasztalat gyűlt össze az erdőgazdálkodásban, az állományok feltérképezéséhez használatos eszközök téra jelentősen bővült, pontosságuk, használhatóságuk javult. Az általunk végzett felméréssel olyan adatállományt kívántunk létrehozni, amely megfelel a modern kor követelményeinek, de a technika várható további fejlődése ellenére a jövőben is jól összehasonlítható és reprodukálható adatokat szolgáltat. Mindehhez szükség volt a felvett törzsek pozícióinak tárolására, hogy az adatbázis geoinformatikai rendszerben is kiértékelhető legyen.

Az állomány felmérése Field-Map rendszerrel történt, amely egy digitális iránytűből, lézeres távolságmérőből és egy terepi számítógépből álló, monopod állványra szerelt műszer-együttes. Egy-egy felállási pontból (referenciapontból) számos fa bemérhető, a kutatás igényeihez alakítható űrlap pedig egyedenként tölthető ki. A felvételi paramétereket az 1. sz. táblázat mutatja be.

1. táblázat: A terepen felvett adatok összefoglalása

Table 1: Overview of the input data

Vizsgált paraméter	Felvétel jellemzői	Használt eszköz
fafaj	–	–
törzspozíció	–	Field-Map
mellmagassági átmérő	két irányból, mm-es pontosság	átaló
famagasság	0,1 m-es pontosság	Vertex IV
koronaalap magassága	0,1 m-es pontosság	Vertex IV
elhalt koronaalap magassága	0,1 m-es pontosság	Vertex IV
koronavetület	általában 4 jellegzetes vetületponton mérve	Field-Map
törzsminőség	jó, közepes, rossz (TAEG útmutatásai szerint)	–
fattyúhajtásosodás	nincs, gyenge, erős	–
betegségi tünet	nincs, koronában, törzsön	–
betegségi tünet foka	gyenge, közepes, erős	–
fakitermelésre jelölt-e	igen, nem	–
megjegyzések	pl.: villás törzs, döntési sérülés	–

A magassági értékek méréséhez – a jobb pontosság érdekében – ultrahangos kézi famagasságmérőt használtunk (Vertex IV), elkerülve, hogy a faegyedeket rögzített felállási pontokból mérjük. A minőségi jellem-

zőket szemrevételezéssel becsültük, előre meghatározott szempontrendszerek szerint. Jelen tanulmány célja a faállomány térbeli struktúrájának értékelése, így a feldolgozásnál a faegyedek műszeresen mért jellemzőit elemeztük.

Mivel az erdő vertikális szerkezete igen tagolt, a sűrűbb, illetve színtezettebb részeken – a megfelelő pontosság érdekében – kizárólag lombtalan állapotban mértünk. 2013 szeptembere és 2014 márciusa között 132 referenciapontról összesen 3425 faegyed került felvételezésre, 16,8 hektáros, egybefüggő területen. A megméréndő faegyedek méretének alsó határát – Roth Gyula elveit követve (Roth 1935) – 15 cm-es mellmagassági átmérőnél határoztuk meg. A felmérésből kihagytuk az erdőrészlet északkeleti peremét (egykorú bükkös), valamint a délkeleti oldalt (meredek árokpart), amelyeket a kísérlet korábbi szakaszaiban felújítási célú beavatkozás nem érintett.

Az állomány teljes felméréséhez alapponthálózatot hoztunk létre három GNSS pontból, valósídejű kinematikus helymeghatározással (RTK). Az alappontok segítségével tájékozott Field-Map referenciapontokból álló sokszögvonallal – a precíz mérések és rendszeres kalibrálás ellenére is – számottevő hibákkal volt terhelt mind magassági, mind vízszintes értékeiben. A sokszögvonallal-hálózat kezdőpontja körül átlagosan 6° elcsavarodást tapasztaltunk, amely így a terület kezdőponthoz viszonyított túlsó oldalán már 80 méteres elcsúszást mutatott. A magassági értékek egyes szakaszokon 70 méteres eltérést mutattak. A kalibráció elállítódása okozta az elcsavarodást a vízszintes szögekben, amely az ilyen típusú műszereknél konstrukcióból eredő hiba (Solmie 2003). A hibás értékek kijavítására a GNSS pontokból kiindulva referenciamérést végeztünk Sokkia Powerset 3000 mérőállomással, a teljes alapponthálózaton beillesztett sokszögvonalak vezetésével. A mérőállomás adatainak segítségével tudtuk számolni a Field-Map által hibásan felmért alappontok hibavektorát. Az elcsavarodás miatt az alappontokról mért részletpontokat egy β szöggel el kellett forgatni, hogy az eredeti pozíciókat kapjuk vissza. A részletpontok pozíciójának javítása Helmert transzformációval történt (Watson 2006). Az eltolás vektora a Field-Map és a referenciamérés különbségéből származott (ΔX ; ΔY). Az alapponthoz tartozó forgatási szöveget (β) a Field-Map és a referencia sokszögoldalok egymással bezárt szögéből nyertük. A transzformáción átesett állomány előzetes pontossági vizsgálatát ortofotón és ALS nDSM-en (normalizált digitális felszínmodell) végeztük. A terepi ellenőrzés során az alapponthálózat két pontján álltunk fel mérőállomással. A törzspozíciók ellenőrzését külpontos méréssel végeztük, ahogyan az eredeti felvétel is történt. A transzformált Field-Map pozíciókhoz képest 0,37 m átlagos eltérést tapasztaltunk 0,18 m szórás értékkel.

A magassági értékek korrekciójához a 2012-ben készült ALS (Airborne Laser Scanning) felvételtől nyert DEM-et (digitális terepmodell) használtuk. A területen 2012. március 26-án készült ilyen felmérés a ChangeHabits2 projekt keretében. A modell magassági értékei a 132 alapponton $-0,09$ m eltérést mutattak 0,18 m szórással; egy magas záródású erdő alatt ez kiváló eredmény (Reutebuch és mtsai 2003). A modellről átvett terepmagasságok kerültek be a javított pozíciókat tartalmazó adatbázisba.

A törzspozíciók és a hozzájuk tartozó koronavetület-pontok transzformált adatait geoinformatikai rendszerbe illesztettük, hogy az állományon térbeli elemzéseket tudjunk végezni. A faegyedenként átlagosan felmért 3–6 vetületpontra olyan görbét illesztettünk, amely a legjobban megközelítette a referenciamérések során tükrös koronavetület-mérő műszerrel 10 ponton felvett alakot. A koronavetület-leíráshoz a harmadfokú Bézier-görbét találtuk megfelelőnek (Bézier 1974), amellyel a referenciaméretek és az átlagosan 4 pontra generált méretek között 0,94 értékű összefüggést találtunk (Pearson). Az ellenőrzött koronákon a referenciamérés átlagosan 79,9% átfedést mutatott 11,3% szórással a generált vetülethez képest.

A törzspozíciók korrekcióját követően elvégeztük az adatbázis további rekordjainak ellenőrzését, majd szükség esetén javítását, hiánypótlását.

Ezt követte a háromdimenziós koronamodell létrehozása, amelynek faegyedekhez rendelhető törzs- és koronaterületei a térinformatikai feldolgozás alapját adták. A fák koronaformáját a vetület, a teljes magasság, a koronaalap magassága, valamint a fafajhoz rendelt korona-paraméter határozták meg (Barton 2015). A térbeli adatok feldolgozására a DigiTerra Map v3 és DigiTerra Explorer v7 szoftvereket használtuk. Az állományt

jellemző alapstatisztikákon felül egyenként meghatároztuk a Földner-féle átmérő-különбözöség értékét (Földner 1995). A képlet egy kiválasztott faegyed és – jelen esetben – a hozzá legközelebbi három fa átmérő-jének különбözöségét mutatja meg.

$$T_i = \frac{\left(1 - \frac{d_i}{d_1}\right) + \left(1 - \frac{d_i}{d_2}\right) + \left(1 - \frac{d_i}{d_3}\right)}{3}$$

ahol:

T_i : átmérő-különбözöségi index (értéke: 0,0–1,0)

d_i : a központi fa mellmagassági átmérője (cm)

$d_1; d_2; d_3$: a központi fához legközelebb eső három törzs mellmagassági átmérője (cm)

Vizsgáltuk továbbá a kísérleti terület különböző részeihez tartozó átmérő-eloszlásokat, valamint, hogy a különböző magassági kategóriákban mely fafajok egyedei vannak jelen. Ahhoz, hogy az erdő szegélyén lévő fák ne torzítsák az eredményt, a vizsgálati terület 7,5 m-es szegélyzónájában lévő faegyedeket nem szerepeltettük a számításokban.

EREDMÉNYEK

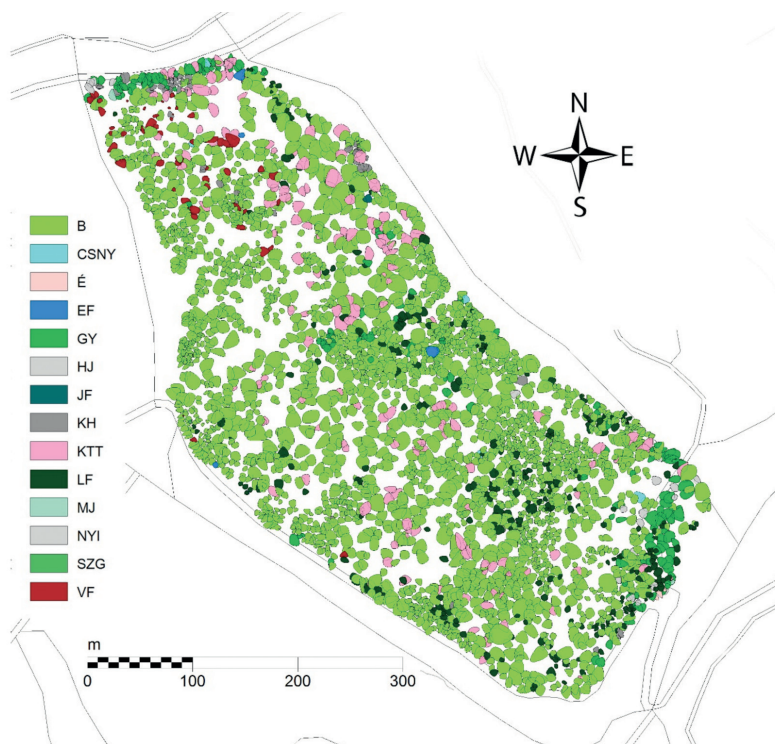
A térinformatikai adatok feldolgozásával és a fafajok szerinti parametrizálással megszületett az erdő-állomány 15 cm feletti mellmagassági átmérővel rendelkező egyedeinek 2D (2. ábra) és 3D (3. ábra) vizualizációja. A modellek a terepen szerzett tapasztalatokat kiegészítve további térbeli jellegzetességekre hívták fel a figyelmet. Külön segítséget nyújtott az elemzésben, hogy a modell egyedei a hozzájuk rendelt attribútumoknak (felvételi paramétereknek) megfelelően színezhetőek voltak. Az elkészített koronavetület-térkép a jövőben egyes faegyedek terepi felkeresését is segíti majd.

Az vizsgált állományban uralkodó a bükk, a törzsek 80,0%-át teszi ki (2. táblázat). Ezt követi rendre a lucfenyő, a kocsánytalan tölgy, majd a gyertyán, amely fafaj egyedeinek jelentős hányada (86 db) a leválasztott szegélyzónában található. A vörösfenyőek szálanként elszórva, a kislevelű hársak általában kisebb csoportokban vannak jelen. A fennmaradó 0,7%-ot a hegyi juhar, a madárcseresznye, a mezei juhar, a közönséges nyír, valamint az erdei- és jegenyefenyő egyedei teszik ki. Az állomány 1936 óta felújult egyedeinek java része mag eredetű, azonban az idős faegyedek között sok a sarj.

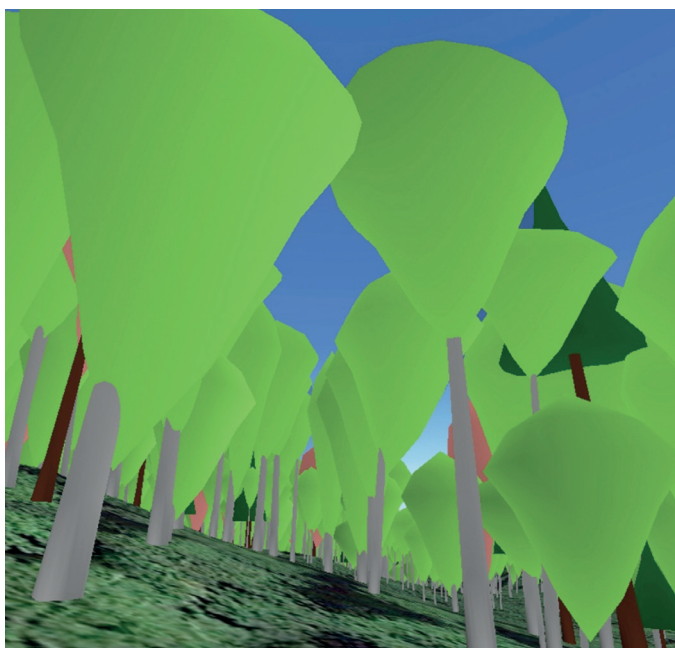
2. táblázat: A 7,5 méter széles puffer-zónával csökkentett területen található törzsek száma
Table 2: Tree number in the area reduced by 7.5 meter buffer strip

Fafaj	B	LF	KTT	GY	VF	KH	Egyéb
Törzsszám (db)	2278	242	144	84	51	29	21
Arány	80,0%	8,5%	5,1%	2,9%	1,8%	1,0%	0,7%

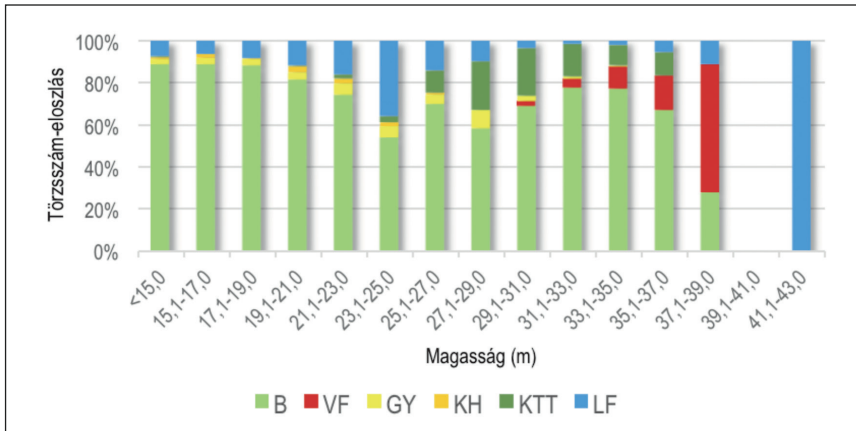
A különböző magassági szintek fafaj-összetétele feltűnő eltéréseket mutat (4. ábra). A bükk a legmagasabb kategóriákat kivéve mindenütt uralkodó. A lucfenyő a 20–28 méteres tartományban jelentős, ezek az egyedek nagy valószínűséggel a Tamás József által 1956-ban leírt 1953-as bontás eredményeként indultak növekedésnek (Mollayné és mtsai 2011). Fiatal kocsánytalan tölgy és vörösfenyő egyedek nem jellemzőek a területen, a vörösfenyő előfordulási pontjain fátyolszintet alkot. A legmagasabb fák között – a szomszédos Sopron 182 C erdőrészelethez hasonlóan – találunk néhány hatalmas lucfenyőt is. A felszabadított koronák közül elsősorban a bükkök terebélyesednek, azonban az ágtszta törzs átlagos aránya a teljes törzshosszhoz képest a vörösfenyő (68%) kivételével minden fafaj esetében 40% alatti.

2. ábra: Az állomány koronavetület-térképe fafajonként színezve
Figure 2: Tree crown-map of the forest growth colored by tree species

3. ábra: Részlet az állomány 3D modelljéből (B: világoszöld; LF: sötétzöld; KTT: téglavörös)
Figure 3: Part of the forest growth 3D visualisation (*Fagus sylvatica*: light green; *Picea abies*: dark green; *Quercus petraea*: terracotta)

4. ábra: Fajok szerinti törzszám-eloszlás a különböző magassági kategóriákban
 Figure 4: Proportion of stems by tree species in the different height categories

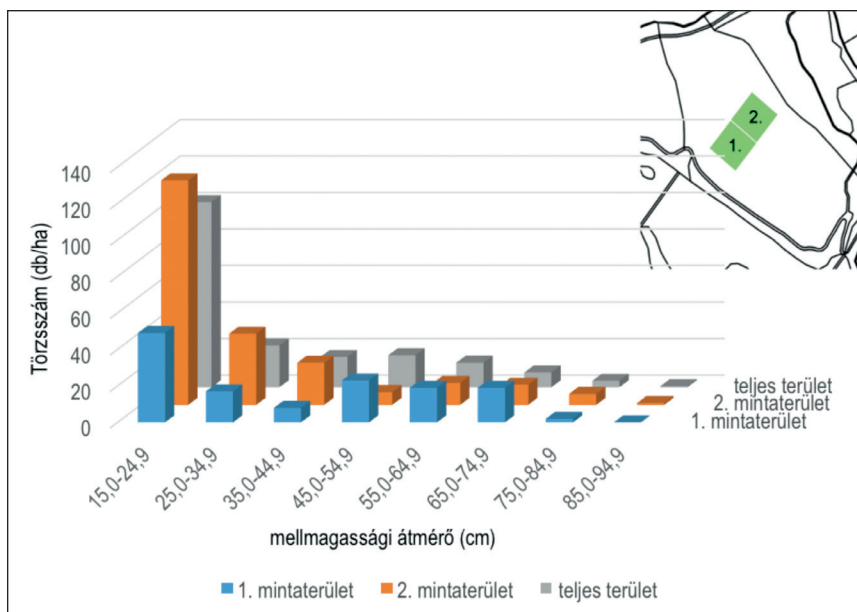
A Földner-féle „átmérő-különbözőség” index értékeit törzstérképen szemléltetjük (5. ábra). A homogénebb, zöld színnel jelölt facsoportokat általában fiatalabb egyedek alkotják, amelyek egy időben indultak növekedésnek. Ilyenek elsősorban a támadóvonalak környezetében végzett korábbi bontások helyén, illetve az erdőszegélyben találhatóak. Változatosabb az átmérők eloszlása a több fajból álló csoportokban, illetve azokon a területeken, amelyeket a bontások már több hullámban is érintettek.

5. ábra: A Földner-féle átmérő-különbözőség indexe zöld színnel a homogén, pirossal a heterogén átmérő-eloszlású facsoportokat jelzi
 Figure 5: Diameter differentiation by Földner shows the diameter heterogeneity in a four piece group of trees. (heterogeneous is red, homogenous is green)

A vágásos erdők átmérő-viszonyaira a normális eloszlás, míg a szálalóerdőkére az exponenciálisan csökkenő eloszlás jellemző (Prodan 1961). Mivel az átalakítás alatt lévő erdőállomány átmérő-eloszlása nem homogén, egyes területek a szálaló szerkezet, mások pedig a differenciálódás folyamatának jellegzetességeit mutatják. A 6. ábra az erdőrészlet két 1 hektáros területén, valamint a terület egészén mutatja be az átmérők eloszlását. Míg az 1-es mintaterületre a széthúzódtó átmérszerkezet, a differenciálódás szakasza jellemző, a 2-es számú mintaterület átmérő-eloszlása megközelíti az elméleti szálaló modell eloszlását. A teljes területre vonatkozó eloszlás hasonlít ugyan a 2-es számú mintaterületéhez, ez azonban önmagában nem jelenti azt, hogy a szálaló jellegű erdőszerkezet minden tetszőleges kisebb területegységen értelmezve is fellelhető.

6. ábra: Az átmérők eloszlása két 1 hektáros területen, és a teljes területen
Figure 6: Diameter distribution of two 1 hectare sample plots and the whole area

ÖSSZEFOGLALÁS

A kísérleti terület jelentős változásokon ment keresztül a kutatás 1936-os megkezdése óta. Az elmúlt 80 évben egyedül a Sopron 182 B erdőrészletben történtek meg rendszeresen azok a bontások, amelyek a szálaló szerkezet kialakítását szolgálták. Az erdőrészlet faállományában bekövetkező változásokról az üzemtervi adatokon kívül számos egyéb forrás is rendelkezésre áll, azonban ezek eredményei a különböző felvételezési módok miatt csak nehezen vethetők össze. A faállomány felméréséhez használatos eszközök a kutatás kezdete óta rengeteget fejlődtek, s ez a fejlődés várhatóan a jövőben sem áll le. Ezért olyan felvételi eljárást dolgoztunk ki, amely a jelen technika elavulását követően is jól összevethető adatokat/adatbázist szolgáltat az időbeni változások elemzéséhez.

A tanulmány elkészítése során két- és háromdimenziós vizualizációs modellt hoztunk létre a faállományról, valamint elemeztük annak szerkezeti jellemzőit. A felújítási folyamatban a fajajösszetétel a bükk dominanciája felé tolódott el, a fiatalabb egyedek között fényigényes fajaj példányait csak elvétve találni. A koronahossz általánosan magas részaránya, és a nagyszámú sarj eredetű egyed jelenléte nem kedvez a törzsmínőségnek. A Roth Gyula által kijelölt támadóvonalak környezetében az állomány heterogén képet alkot. Az erdőrész-

let szegélyét és északkeleti peremét leszámítva az állomány fmagasságnyi átmérőjű területegységen belül ($d = 30$ m) szinte mindenütt többkorú, több helyen is folyamatos átmérő-eloszlású.

A felvételezett, de jelen tanulmányban be nem mutatott adatok reményeink szerint újabb vizsgálatok elindító lesznek. A fakitermelésre jelölt fák felvétele a következő télen esedékes fahasználat térbeli modellezését szolgálja, a törzsmínőség és a fattyúhajtások kategorizálása – egy újbóli felvételezés eredményeivel való összehasonlítás esetén – a minőségi változásokat tárja fel. A jövőben terveink között szerepel az állomány térbeli szerkezete és a megjelenő újulat közötti összefüggések vizsgálata. Bízunk benne, hogy az emlékerdő területén a kísérlet hosszú és eredményes jövő elé néz, és a jövőbeni idősoros elemzéseket adatbázisunk is segíteni fogja.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A szerzők ezúton szeretnék kifejezni köszönetüket Fábián Ferencnek a terepi munkában való részvételéért.

FELHASZNÁLT IRODALOM

2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról.
- Barton I. 2015: Egyes fák pozíciójának, lombkorona méreteinek geodéziai felmérése a Sopron 182 B erdőrésztben, és geoinformatikai elemzése. Diplomamunka, NYME EMK, Sopron
- Bezier, P.E. 1974: Mathematical and Practical Possibilities of UNISURF. In: Barnhill, R.E. and Riesenfeld, R.F. (eds): Computer Aided Geometrie Design. Academic Press, New York 127-152. DOI: [10.1016/b978-0-12-079050-0.50012-6](https://doi.org/10.1016/b978-0-12-079050-0.50012-6)
- Biolley, H.E. 1920: L'aménagement des forêts par la méthode expérimentale et spécialement la méthode du contrôle. Paris, Neuchatel DOI: [10.5962/bhl.title.20785](https://doi.org/10.5962/bhl.title.20785)
- Földner, K. 1995: Strukturbeschreibung von Buchen-Edellaubholz-Mischwäldern. PhD thesis Forstliche Fakultät, Georg-August-Universität, Göttingen
- Gayer, K. 1886: Der gemischte wald; seine begründung und pflege, insbesondere durch horst- gruppenwirtschaft. Verlag von Paul Parey, Berlin DOI: [10.5962/bhl.title.44539](https://doi.org/10.5962/bhl.title.44539)
- Gurnaod, A. 1878: Cahier l'aménagement pour l'application de la méthode par contenance exposée sur la forêt des Eperous, Paris
- Koloszár J. 2013: A Roth-féle szálaló erdő története – 1936 és 2011 közötti időszak. NymE-ERFARÉ Nonprofit Kft., Sopron
- Magyar P. 1961: Roth Gyula 1873-1961. Az Erdő 10 (3): 81-87.
- Mollayné M.G.; Molnár Á. és Tamás J. 2011: A Soproni-hegység erdőállományainak története. TAEG Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt, Sopron
- Molnár D. és Frank N. 2015: Emlékerdő lesz a Roth-féle szálalóerdő. Erdészeti Lapok, 150 (2): 38-39.
- NÉBIH 2015: Erdővagyon és erdőgazdálkodás Magyarországon. Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Budapest
- Nyland, R.D. 2003: Even- to uneven-aged: The challenges of conversion. Forest Ecology and Management, 172 (2-3): 291-300. DOI: [10.1016/s0378-1127\(01\)00797-6](https://doi.org/10.1016/s0378-1127(01)00797-6)
- Pommerening, A. and Murphy, S.T. 2004: A review of the history, definitions and methods of continuous cover forestry with special attention to afforestation and restocking. Forestry, 77 (1): 27-44. DOI: [10.1093/forestry/77.1.27](https://doi.org/10.1093/forestry/77.1.27)
- Prodan, M. 1961: Forstliche Biometrie. Bayerischer Landwirtschaftsverlag GmbH., München
- Reutebuch, S.E.; McGaughey, R.J.; Andersen, H.-E. and Carson, W.W. 2003: Accuracy of a high-resolution lidar terrain model under a conifer forest canopy. Canadian Journal of Remote Sensing, 29 (5): 527-535. DOI: [10.5589/m03-022](https://doi.org/10.5589/m03-022)
- Roth Gy. 1935: Erdőműveléstan II. Röttig-Romwalter Nyomda bérlői, Sopron
- Roth Gy. 1953: A Sopron-hidegvízvölgyi főiskolai tanulmányi szálalóerdő. In: Fehér D. és Pallay N. (szerk.): Erdőmérnöki Főiskola Évkönyve; Sopron 1951-52. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 161-192.
- Schütz, J.-P. 2001: Opportunities and strategies of transforming regular forests to irregular forests. Forest Ecology and Management, 151 (1-3): 87-94. DOI: [10.1016/s0378-1127\(00\)00699-x](https://doi.org/10.1016/s0378-1127(00)00699-x)
- Solmie, D.K. 2003: Comparing Field Measurement Strategies for Operational Planning and Layout. Oregon State University, Corvallis
- Watson, G.A. 2006: Computing Helmert transformations. Journal of Computational and Applied Mathematics, 197 (2): 387-394. DOI: [10.1016/j.cam.2005.06.047](https://doi.org/10.1016/j.cam.2005.06.047)

Érkezett: 2016. április 1.

Közlésre elfogadva: 2016. szeptember 27.